

CRESTOMATIE
REVOLUȚIE

CRESTOMATIE REVOLUȚIE

Culegere îngrijită de
Gheorghe NEACȘU
Dr. Daniela OSIAC

Editura IRRD
București, 2013

Culegere texte: Ana COTĂRLĂ
Daniela OSIAC
Alina VLĂSCEANU

Tehnoredactare: Elena PĂTRUOI
Copertă: Alina VLĂSCEANU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Crestomație - Revoluție / culegere îngrijită de Gheorghe Neacșu,
dr. Daniela Osiac. - București : Editura Institutului Revoluției
Române din Decembrie 1989, 2013
Bibliogr.
ISBN 978-973-85888-4-4

I. Neacșu, Gheorghe (ed. șt.)
II. Osiac, Daniela (ed. șt.)

316.423.3

ISBN 978-973-85888-4-4

Cuprins

Notă asupra ediției	7
I. Ce este Revoluția?	12
II. Despre Revoluții.....	19
III. Revoluția Română din Decembrie 1989	33
IV. Documente programatice din timpul Revoluției Române din Decembrie 1989.....	163
V. Revoluția în secolul XXI.....	173
VI. Repere Bibliografice	180

Notă asupra ediției

Motto:

***Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!***

Andrei Mureșean

Institutul Revoluției Române vă prezintă o crestomație privind Revoluția Română din Decembrie 1989. Apariția unei astfel de lucrări constituie o necesitate atât pentru specialiști (istorici, politologi, publiciști etc.), cât și pentru studenți, elevi și publicul larg. Având la bază o bogată listă bibliografică, care cuprinde atât lucrări cu caracter general, cât și special, prezenta lucrare își propune ca, plecând de la concepte, definiții, opinii, idei, aspecte etc. referitoare la noțiunea și fenomenul revoluționar la nivel general, și trecând, apoi, la aprecieri privind direct Revoluția Română din Decembrie 1989, să realizeze, ca într-un puzzle, imaginea concretă și reală a Revoluției Române din Decembrie 1989.

Conform „Dicționarului Explicativ al limbii române”, cuvântul „revoluție” semnifică:

1. *Ansamblul transformărilor calitative, profunde care cuprind fie un sistem în întregime, fie unul sau mai multe subsisteme ale acestuia.*

2. *Schimbare bruscă și de obicei violentă a structurilor sociale, economice și politice ale unui regim dat.*

3. *(Pop.) Răscoală, revoltă.*

4. *(Fig.) Schimbare, transformare radicală într-un anumit domeniu. Revoluție industrială este procesul înlocuirii radicale a producției manufacturiere (manuale) cu producția bazată pe mașini.*

5. *Mișcare periodică continuă a unui corp având ca traiectorie o curbă închisă. Perioadă de revoluție este timpul necesar unui corp (ceresc) pentru a parcurge întreaga sa orbită.*

6. (Geom.) *Mișcare de rotație a unui corp în jurul unei drepte fixe.*

7. (Mec.) *Rotație completă a unei roți în jurul osiei sale.*

În momentul în care vorbim despre o crestomație dedicată Revoluției Române din Decembrie 1989, pentru realizarea unui tablou complet al acesteia am considerat ca fiind nu numai necesar, dar și obligatoriu din punct de vedere metodologic să încadrăm fenomenul revoluționar atât la nivel global-istoric, cât și național-istoric. Pentru că însuși caracterul de Revoluție al uriașei ridicări populare din România din Decembrie 1989 suscită încă unele discuții și astăzi la aproape un sfert de secol de la victoria acesteia. Am considerat că punerea în oglindă a Revoluției Române cu alte revoluții ar putea contribui la clarificări.

Este, poate, aspectul cel mai important al lucrării: acela de a oferi cititorului – mai mult sau mai puțin avizat – posibilitatea de a înțelege conceptul și fenomenul de REVOLUȚIE, ajutându-se de exemple din istorie, și să deslușească, astfel, singur caracterul revoluționar al evenimentelor din decembrie 1989.

În finalul lucrării am redat și câteva fragmente care fac referire la revoluțiile recente de pe glob, revoluții care au fost comparate de analiști străini și români cu Revoluția Română din Decembrie 1989.

Iată de ce, pentru realizarea unei crestomații cât mai corecte și cât mai complete asupra Revoluției Române din Decembrie 1989, am dorit să ilustrăm, pentru început, varietatea semnificațiilor și conotațiilor acestui termen. Cititorul va putea lua cunoștință de opiniile unor mari gânditori, istorici, filosofi, politologi etc. care au definit conceptul de revoluție, în special în plan social-politic. În paginile următoare, după ce cititorul se va familiariza cu câteva idei, concepte, teorii, maxime etc. privind fenomenul revoluției la nivel global și la scară istorică, ce-l vor ajuta să-și facă o opinie proprie asupra marilor evenimente revoluționare din istoria omenirii și din istoria României, în lucrare sunt prezentate aprecierile unor autori asupra Revoluția Română din Decembrie 1989. Este vorba de opinii exprimate atât în timpul sau din perioada

imediat următoare Revoluției, cât și idei, păreri, aprecieri, descrieri, amintiri etc. publicate de-a lungul anilor.

În paginile lucrării avem fragmente din peste 70 de lucrări și autori. De asemenea, în finalul lucrării el va putea găsi o bogată listă bibliografică privind aparițiile editoriale referitoare la Revoluția Română din Decembrie 1989, lucrări publicate atât în România, cât și în străinătate.

Necesitatea unei asemenea lucrări rezidă chiar în importanța, impactul și amploarea Revoluției din Decembrie 1989. Textele selecționate surprind esența acestui fenomen, constituind o pledoarie pentru încadrarea Revoluției Române din Decembrie 1989 în contextul și înțelegerea istorică a revoluțiilor la nivel internațional.

* * * *

* *

Erupția socială care a izbucnit în Decembrie 1989 a avut un caracter cu adevărat popular și național. Ea a însemnat începutul Revoluției Române care a dus la alungarea cuplului ceaușist și a unui regim totalitar, redând românilor libertatea, încrederea, optimismul. Situația a devenit explozivă la Timișoara începând din 16 decembrie și a continuat până în 22 decembrie 1989, când, la București, într-un timp foarte scurt, atinge punctul culminant prin ocuparea de către locuitorii Capitalei a pieții din fața sediului Comitetului Central al PCR și fuga dictatorului Nicolae Ceaușescu.

Ca urmare a rigidității și inflexibilității regimului ceaușist, care ajunsese să blocheze orice intenție cu caracter reformator, atât politic, cât și social, Revoluția Română n-a putut fi o „revoluție de catifea”; ea a avut un parcurs dramatic, iar izbânda sa avea să fie însoțită de jertfa martirilor care au făcut posibilă victoria acesteia.

În 1989 cursul schimbărilor din Europa Centrală și de Est devenise foarte puternic, consistent, lăsând să se întrevadă că regimurile comuniste nu mai puteau spera la un viitor în zona respectivă.

Numai în România era liniște, creându-se impresia că regimul ceaușist reușise să-și salveze existența. Acestea erau însă numai aparențe.

La sfârșitul anului 1989, când România se prezenta ca

„ultim bastion stalinist”, ceea ce o propulsa în centrul atenției internaționale, toate elementele specifice declanșării unei revolte erau prezente. O acțiune politică ar fi putut să cruțe țara de suferințele unor convulsii interne, însă de la cei care erau atunci în conducerea politică, a țării, urâți de popor, românii nu mai sperau la ceva bun.

Rezistența dură a regimului comunist ceaușist împotriva procesului reformator care contaminase toată zona Europei răsăritene, lăsa poporului român o singură soluție: Revoluția. Spre deosebire de celelalte țări în care evenimentele revoluționare s-au bazat pe faze și procese pregătitoare, fiind rodul unor acumulări treptate în direcția schimbării, lucru care a dus la găsirea unor soluții pașnice, pentru schimbare, societatea românească s-a aflat într-o situație limită, de explozie. Astfel, în România, soluția la care s-a recurs – Revoluția – a avut un caracter violent, distructiv, demolând structurile statului totalitar; de aici și dramatismul și aura ei tragică.

Declanșată la 16 decembrie 1989 la Timișoara, la început cu obiectiv punctual, se transformă din 20 decembrie într-o revoltă populară generală împotriva dictaturii ceaușiste, prin ieșirea în stradă a populației orașului. În orașul de pe Bega factorul hotărâtor a fost mulțimea ieșită în stradă, care sfidând forțele de represiune ale regimului, a reușit să reziste dovedind un curaj deosebit, și dând un exemplu întregii țări. La Timișoara revoluționarii au redactat un program cu revendicări și s-a constituit un organism politic – Frontul Democratic Român. Revolta timișorenilor atinge punctul culminant în momentul în care Armata fraternizează cu revoluționarii.

În toată țara Revoluția de la Timișoara a născut o puternică emoție, răspândindu-se cu rapiditate, iar cele ce se petreceau la Timișoara au ajuns să fie cunoscute prin posturile străine de radio, precum „Europa Liberă”, „Vocea Americii”, „BBC”.

Izolarea atât în plan extern, cât și în plan intern în care se afla regimul ceaușist hrănea sentimentul de paralizie generală a regimului comunist.

În situația existentă, cuplul dictatorial nu mai dispunea de susținere politică internă în sânul propriului partid; o mare parte nu mai era gata să apere sau să susțină regimul dictatorial al lui Nicolae Ceaușescu. Practic, în acel moment, dictatorul se

afla izolat și fără niciun sprijin, ceea ce a contribuit la înlăturarea sa de la putere.

În ziua de 21 decembrie 1989, ca urmare a deciziei lui Nicolae Ceaușescu, are loc mitingul din București, care s-a dorit să fie o mare adunare populară pro-Ceaușescu, dar aceasta a arătat cât de precară era judecata dictatorului și cât de rupt era el de situația reală a României. În timpul discursului televizat în direct, țara a aflat că Bucureștiul s-a revoltat, lucru care a provocat revolte și în alte orașe.

În ziua de 22 decembrie 1989 coloane masive de muncitori de pe toate platformele industriale ale Capitalei se îndreptau spre centru. Această ieșire masivă în stradă a populației a dus la fuga dictatorului.

Un grup de revoluționari au constituit Consiliul Frontului Salvării Naționale și au trecut la redactarea unui „Comunicat către țară”, document ce sintetiza programul Revoluției Române.

Programul propus de către cei care în urma victoriei Revoluției și-au asumat răspunderea conducerii țării, prevedea, între altele lichidarea structurilor statului totalitar și a Partidului Comunist, instaurarea democrației, pluripartidismul, alegeri libere, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, trecerea la economia de piață, deschiderea țării către Occident etc. El a fost prezentat țării la televiziune de către Ion Iliescu în noaptea de 22 decembrie, în jurul orelor 23.00. Prin acest prim document al său, Revoluția deschidea drumul României spre un nou viitor.

I. Ce este Revoluția?

Vă prezentăm pentru început câteva idei privind REVOLUȚIA ce au fost atribuite unor mari personalități. Importanța acestora rezidă în faptul că aceste idei, dincolo de identificarea precisă a celor ce le-au rostit pentru prima dată, zugrăvesc ideea de REVOLUȚIE și oferă cititorului posibilitatea de a avea un punct de reflecție asupra unui eveniment marcant din istoria omenirii, eveniment ce a influențat de-a lungul timpului omenirea și evoluția acesteia.

1. Este aproape imposibilă formularea unei definiții atotcuprinzătoare a fenomenului revoluției! În primul rând revoluția se produce brusc. În al doilea rând revoluția este violentă. În al treilea rând revoluția înseamnă succesiune politică. În al patrulea rând revoluția înseamnă schimbare

Peter Calvert

2. Crizele sunt vremuri propice miturilor. Timpurile normale cu rutina lor ascund miturile. Revoluția, criza cea mai profundă, face vizibile miturile unei societăți mai mult decât orice alt eveniment. Conflictul nu se desfășoară numai la nivelul contestării și preluării puterii concrete, ci și pentru înlăturarea vechilor simboluri și impunerea altora. [...] O revoluție face separația netă între trecut și viitor. Incendierea portretelor dictatorului, înlăturarea stemei de pe steagul tricolor, demolarea statuilor au fost acte de exorcizare. Lor li s-au atașat acte de inaugurare și consacrare a „vremurilor noi”. [...] Riturile dominante în revoluții sunt cele de separare. Necesitatea de a inaugura este dublată de a închide trecutul, de a alunga zeii căzuți, de a-i ucide după ce ei au exercitat acest drept asupra mulțimii.

Stelian Tănase

3. În revoluție există două tipuri de conducători - cei care o înfăptuiesc și cei care se folosesc de roadele ei... A venit timpul să cadă fructele din pomul revoluției, și la putere au venit hoții și ticăloșii.

Napoleon Bonaparte

4. De multe ori scriitorii au asupra evenimentelor politice și în judecata oamenilor mari o viziune mai vastă, mai sigură decât istoricii, care sunt adesea sclavii metodelor și sistemelor de gândire.

Gheorghe Eminescu

5. Revoluțiile sunt acele perioade din istorie când indivizii conteze cel mai mult.

Norman Kingsley Mailer

6. Cel mai eroic cuvânt în toate limbile este revoluție.

Eugene Victor Debs

7. Numai cel ce se bizuie pe o interioritate puternică, pe un loc al său de neatins, își poate încorda voința de a se opune.

Jean-Claude Guillebaud

8. Revoluțiile sunt locomotivele istoriei.

Karl Marx

9. Revoluția este o idee care și-a găsit baionetele.

Napoleon Bonaparte

10. Revoluțiile sunt obligatorii, dar victoriile sunt facultative!

Girel Barbu

11. Cuvântul „revoluție” are asupra francezilor efectul unui afrodisiac.

Emil Cioran

12. Fără îndoială, cea mai măreață revoluție e legată de Numele unui Fiu. Revoluție care își găsește sorginea în siguranța în înviere. Revoluțiile nu le fac tații. Le fac fiii. Dumne-

zeu a creat lumea, dar Fiul Lui a salvat-o. În Numele Tatălui recunoaștem autoritatea, în Numele Fiului realitatea.

Vittorio Sgarbi

13. Revoluția este un sângeros referendum. Ea poate prefăce imperiile în monarhii și monarhiile în republici. Atât de constructivă este forța ei de distrugere.

Valeriu Butulescu

14. Situațiile revoluționare nu apar fără ca cel puțin câțiva oameni să fie gata să-și riște viața pentru o cauză! Revoluționarii care s-au luptat cu securitatea lui Ceaușescu, studenții chinezi care au stat în fața tancurilor în Piața Tien-An-Men, lituanienii care s-au luptat cu Moscova, rușii care și-au apărat parlamentul, au fost cei mai liberi și de aceea cei mai umani dintre oameni. Dar când ei au reușit, când în urma luptei lor s-a format o societate stabilă, posibilitățile lor de a mai fi la fel de liberi ca în luptele revoluționare au fost desființate...

Francis Fukuyama

15. Revoluția americană, singura revoluție reușită [...] Fiindcă ea nu a fost făcută de revoluționari de profesie. Ci de cetățeni serioși și cumsecade. Când bătălia pentru independență s-a terminat, toata lumea a plecat acasă și și-a văzut de treabă. Pe când în alte revoluții, autorii loviturii de stat rămân să reorganizeze dărâmăturile, exact cu aceleași mijloace și metode pe care tot ei le-au provocat..."

Ion D. Sîrbu

16. Dar iată ce se întâmpla în Paris într-un moment în care revoluționarii anului 1871 încercau să pună pe picioare un Comitet de Salvare: „Într-o harababură de nedescris, ca urmare a divizării răzvrătiților, se discută, se opun nume și programe..."

Michel Winock

17. Revoluția franceză era un anume delir inexplicabil, o impetuozitate oarbă, un dispreț scandalos pentru tot ce este respectabil în oameni. O atrocitate de tip nou, care glumea pe seama trișărilor ei. Mai cu seamă o prostituție nerușinată a ra-

țiunii și a tuturor cuvintelor făcute pentru a exprima ideile de justiție și de virtute.

Joseph de Maistre

18. În urmă cu un secol, Prevost-Paradol deplângea obiceiul Franței de a-și permite luxul periodic al câte unei revoluții, nereușind să-și înfăptuiască reformele necesare!

André Santini

19. Revoluționarul este individul care dorește să schimbe lumea și o depășește în sensul viitorului către o ordine a valorilor pe care o inventează.

Jean-Paul Sartre

20. Marii bărbați care în Franța au luminat mințile pentru revoluția ce avea să vină au avut ei înșiși o atitudine cât se poate de revoluționară. Nicio autoritate exterioară, de orice fel ar fi fost, nu era recunoscută de ei. Religia, concepția despre natură, societatea, ordinea de stat, toate au fost supuse celor mai necruțătoare critici; toate trebuie să-și justifice existența în fața scaunului de judecată al rațiunii sau să renunțe la existență.

Friedrich Engels

21. Revoluțiile îmbătrânesc destul de repede. Ele îmbătrânesc urât datorită îndărătniciei simbolice de a voi să însemne întotdeauna un început de drum în Istorie, să fie o ruptură radicală în timp, să rămână o operă mereu reîncepută, și întruchipeze tinerețea unei lumi veșnice.

Bronislaw Baczko

22. Revoluționarul trebuie să intre pretutindenea, în clase înalte și mijlocii, în dughene, în biserici, birouri, armată, în lumea literară, în poliția secretă. Revoluționarul cunoaște numai o știință: distrugerea. Pentru ea și numai pentru ea studiază el mecanica, fizica, chimia și chiar medicina. Pentru revoluționar nu există decât o plăcere, o mângâiere, o satisfacție: răsplata revoluției.

Mihail A. Bakunin